

Bruxelles, 7.6.2019
COM(2019) 259 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN

**Rezumat al rapoartelor anuale de implementare pentru programele operaționale
cofinanțate prin Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane în
2017**

Rezumat al rapoartelor anuale de implementare pentru programele operaționale cofinanțate prin Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane în 2017

1. INTRODUCERE

Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (FEAD)¹ abordează cele mai grave forme de sărăcie din UE, cum ar fi precaritatea alimentară, sărăcia copiilor și lipsa unei locuințe. Fondul dispune de o sumă totală de 3,8 miliarde EUR (în prețuri curente). UE oferă o finanțare echivalentă de până la 85 % pentru a completa resursele alocate de statele membre, aducând valoarea totală a fondului la aproximativ 4,5 miliarde EUR. Statele membre implementează (i) un program operațional de ajutor alimentar și/sau asistență materială de bază (PO I) și/sau (ii) un program operațional de incluziune socială (PO II). Ajutorul alimentar și/sau asistența materială de bază trebuie să fie completat(ă)(e) de măsuri auxiliare, de exemplu o orientare către serviciile sociale. În conformitate cu articolul 13 alineatul (9) din Regulamentul (UE) nr. 223/2014 (Regulamentul FEAD), prezentul rezumat se bazează pe informațiile conținute în rapoartele de implementare pentru anul 2017, astfel cum au fost acceptate de Comisie. Se aplică anumite limitări în ceea ce privește datele. În special, valorile pentru o serie de indicatori au fost determinate pe baza unor estimări bine argumentate, iar valorile cumulative trebuie tratate cu prudență (a se vedea, de asemenea, anexa). Rapoartele statelor membre sunt acum mai complete, dar există în continuare unele lacune; de exemplu, raportarea referitoare la principiile orizontale adesea nu include informații cu privire la măsurile luate în vederea respectării acestor principii. În ceea ce privește măsurile auxiliare, raportarea s-a îmbunătățit, dar contribuția acestora la obiectivul de incluziune socială este deseori dificil de evaluat utilizând datele furnizate, iar obstacolele și provocările legate de furnizarea lor nu sunt încă raportate în mod sistematic. Toate statele membre, cu excepția Regatului Unit, au prezentat un raport de implementare. Având în vedere intervalul de timp dintre implementare și raportare, prezentul raport de sinteză include și evoluții ulterioare dacă aceste informații sunt disponibile.

2. EVOLUȚII RECENTE LA NIVELUL UE

Deși proporția persoanelor expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială a scăzut de la 23,5 % la 22,4 % în 2017, riscurile de excluziune socială, în special pentru copii, pentru persoanele fără adăpost, pentru persoanele cu handicap și persoanele provenite dintr-un context de migrație, constituie în continuare o provocare. Numărul total al persoanelor expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială a fost de 113 milioane, sub nivelul de dinaintea crizei, dar încă departe de atingerea obiectivelor Europa 2020. Precaritatea materială gravă a scăzut la un nou nivel, dar rămâne ridicată în mai multe state membre. Problema lipsei de adăpost s-a intensificat recent în aproape toate statele membre. Riscul de sărăcie în rândul copiilor rămâne cu mult peste cifrele înregistrate în cazul populației generale. În acest context, sprijinul FEAD pentru grupurile cele mai dezavantajate din societate — prin furnizarea de produse alimentare și bunuri de consum de bază precum rechizite școlare și articole de toaletă sau prin organizarea de activități de incluziune socială — este în continuare indispensabil.

¹ Regulamentul (UE) nr. 223/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 privind Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (JO L 72, 12.3.2014, p. 1). Regulamentul a fost modificat în august, prin revizuirea Regulamentului financiar: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802>

În 2018, Comisia a adoptat o propunere ambițioasă de instituire a Fondului social european Plus (FSE+) pentru următoarea perioadă de programare, prin fuzionarea FEAD cu FSE și cu alte trei instrumente de finanțare². Propunerea este în curs de negociere cu colegiitorii. Regulamentul FSE+³, însoțit de o evaluare a impactului⁴, urmărește să asigure că, în cadrul gestiunii partajate, resursele sunt concentrate asupra provocărilor-cheie, în special prin sprijinirea principiilor Pilonului european al drepturilor sociale și prin punerea în aplicare a recomandărilor semestrului european. Având în vedere provocările continue menționate anterior, regulamentul vizează să încurajeze incluziunea socială, utilizând o parte semnificativă din alocările naționale FSE+ (cel puțin 25 %), și să combată precaritatea materială prin stabilirea unui obiectiv de 4 % la nivelul UE și a unei alocări minime de 2 % per stat membru. Se va asigura astfel alocarea unui minim de resurse persoanelor care au cea mai mare nevoie de asistență; Comisia estimează că sprijinul va rămâne la același nivel cu cel de care dispune actualul FEAD. Regulamentul FSE+ răspunde, de asemenea, la solicitarea părților interesate de a menține cerințe mai puțin stricte pentru acest tip de asistență, precum și cerințe simplificate în ceea ce privește colectarea, monitorizarea și raportarea datelor.

Grupul de experți FEAD, care este compus din membri ai autorităților de management, s-a întrunit de două ori atât în 2017, cât și în 2018, pentru a discuta implementarea programului FEAD, inclusiv elaborarea măsurilor de asistență materială de bază (obiectivul specific XI) și integrarea socială a celor mai defavorizate persoane (obiectivul specific X) în FSE+. În cadrul unei mese rotunde, au fost furnizate informații cu privire la stadiul actual al complementarității dintre FEAD și FSE. Comisia a găzduit **reuniunile rețelei FEAD**, care au vizat, de asemenea, viitorul FEAD în noua perioadă de programare. Până la sfârșitul anului 2018, au avut loc 13 evenimente pentru a face schimb de experiență și de bune practici. Participanții, în special statele membre gazdă, au prezentat studii de caz, precum și provocări și soluții comune cu privire la chestiuni de interes comun în legătură cu implementarea programului FEAD. Întâlnirile au vizat, în special, măsurile auxiliare și reducerea numărului de persoane fără adăpost și a excluziunii locative. Pentru prima dată, s-a organizat o reuniune a rețelei concomitent cu ceremonia FEANTSA (Federația europeană a organizațiilor naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost) de decernare a premiilor „Ending Homelessness Awards 2018” (Premiile pentru soluționarea problemei persoanelor fără adăpost). Reuniunile anuale cu **reprezentanții organizațiilor partenere la nivelul UE** au avut loc în a doua jumătate a anului 2017 și a anului 2018, punându-se accentul pe provocările legate de implementare și pe ideile pentru noua perioadă de programare și pentru activitățile de comunicare.

Evaluarea FEAD la jumătatea perioadei⁵ a confirmat faptul că FEAD oferă în mare măsură asistența necesară celor mai defavorizate persoane. În medie, acesta a sprijinit 12,7 milioane de persoane pe an între 2014 și 2017. În ceea ce privește atenuarea sărăciei la nivel național, fondul este coerent și complementar cu fondurile UE și, nu în ultimul rând, cu FSE. FEAD are un efect pozitiv remarcabil în aproape fiecare stat membru, în special în ceea ce privește noile grupuri țintă și noile activități, precum și prin faptul că asigură o acoperire teritorială mai mare. Un efect semnificativ a fost creșterea capacității și profesionalizarea

² Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor, Programul pentru ocuparea forței de muncă și inovare socială și Programul pentru sănătate.

³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-european-social-fund-plus-regulation_en.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-esf-egf-swd_en.pdf

⁵ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei: Evaluarea la jumătatea perioadei a Fondului de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane, SWD (2019) 148; și rezumatul acesteia, SWD (2019) 149.

organizațiilor partenere. Cu toate acestea, există dovezi clare privind „suprareglementarea”⁶, care conduce la exigențe excesive, precum cerința impusă de majoritatea statelor membre de a înregistra destinatarii finali. Lecțiile învățate includ necesitatea de a menține accentul pe cele mai defavorizate persoane, de a consolida în continuare sinergiile cu FSE și de a menține flexibilitatea implementării. Aceste aspecte au fost abordate în propunerea Comisiei privind FSE+.

În 2017, toate statele membre care implementează PO I au efectuat anchete structurate privind destinatarii finali, astfel cum se prevede în Regulamentul FEAD⁷. Prezentul raport se referă și la anchetele respective. Obiectivul a fost acela de a obține informații cu privire la contextul socioeconomic al destinatarilor finali, la situația lor actuală și anterioară și la satisfacția acestora în ceea ce privește asistența FEAD, precum și de a colecta de la organizațiile partenere date referitoare la distribuirea asistenței materiale și la tipul de măsuri auxiliare furnizate.

3. PROGRESSELE ÎNREGISTRATE ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR OPERAȚIONALE

3.1. Implementare financiară

În ansamblu, implementarea financiară a programelor FEAD a fost accelerată în continuare în 2017. Pe teren, valoarea totală a cheltuielilor publice eligibile (naționale și UE) aprobate pentru operațiunile de sprijin FEAD s-a ridicat la 637,3 milioane EUR, de la 569,5 milioane EUR în 2016, fiind cu mult mai mare decât în 2015 (444,2 milioane EUR). Astfel, cheltuielile angajate cumulate pentru perioada 2014-2017 s-au ridicat la 1 973,5 milioane EUR, reprezentând 44 % din resursele totale ale programelor (cofinanțare UE și națională). Plățile efectuate către beneficiari în 2017 au fost mai mici decât în anul precedent (405,2 milioane EUR în 2017, spre deosebire de 434,9 milioane EUR în 2016), dar ușor mai ridicate în comparație cu 2015 (395,2 milioane EUR). Defalcarea financiară detaliată, și pe state membre, este prezentată în tabelul I din anexă⁸.

Au fost înregistrate progrese semnificative în ceea ce privește cererile de plată transmise Comisiei. În 2017, statele membre au declarat cheltuieli publice eligibile în valoare totală de 475 milioane EUR, în comparație cu 353,4 milioane în 2016 și 46,3 milioane în 2015.

În ceea ce privește execuția financiară, Comisia a efectuat până la 31 decembrie 2018 plăți intermediare totale de 955 milioane EUR. Până atunci, implementarea financiară, exprimată ca nivel al plăților intermediare efectuate de Comisie, a depășit 25 % din totalul alocărilor pentru 2014-2020.

3.2. Implementare fizică

În 2017, 26 de state membre au acordat asistență prin FEAD, ceea ce reprezintă un progres substanțial în raport cu anul precedent. CY, HU și HR au început să distribuie ajutoare în 2017, iar PT a reluat distribuția de alimente, care fusese oprită în 2016. 22 dintre

⁶ Suprareglementarea este o expresie referitoare la statele membre care acționează în plus față de ceea ce este strict impus de legislația UE atunci când o implementează la nivel național. Acest lucru poate spori avantajele, dar poate adăuga deopotrivă costuri inutile pentru întreprinderi și autoritățile publice, costuri care sunt asociate în mod eronat cu legislația UE.

⁷ Articolul 17 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 223/2014.

⁸ Mai multe state membre au actualizat anumite valori ale indicatorilor comuni de resurse FEAD pentru 2015 și 2016. Prin urmare, valorile raportate în această secțiune pot fi diferite față de cele publicate în anii anteriori.

cele 26 de state membre au distribuit ajutor alimentar și/sau asistență materială de bază și au furnizat măsuri auxiliare (PO I; a se vedea figura 1) și au implementat 4 programe de incluziune socială (PO II; a se vedea figura 1). În afară de UK, singurul stat membru care nu a acordat asistență în 2017 a fost RO, care a trebuit să-și revizuiască programul operațional ca urmare a schimbărilor instituționale.

Mai multe programe operaționale au fost modificate în 2017 și în 2018, ceea ce demonstrează că se poate îmbunătăți modul în care sunt concepute intervențiile sau modalități de implementare specifice, pentru a deveni mai eficiente. De cele mai multe ori, modificările au avut legătură cu modul în care sunt vizați destinatarii finali, cu criteriile de eligibilitate pentru destinatarii finali și/sau cu structura asistenței alimentare și materiale furnizate. Unele modificări ale OP au vizat utilizarea ratelor fixe, simplificând astfel administrarea fondului. Au fost făcute în mod frecvent și alte schimbări care nu au necesitat modificări formale, cum ar fi extinderea măsurilor auxiliare sau adaptarea acestora la nevoile emergente.

Figura 1: Tip de asistență acordată în 2017

PO	Tip de asistență	Stat membru
PO I	Ajutor alimentar	BE, BG, CY, EE, ES, FI, FR, HU, IT, LT, MT, PL, PT, SI (14)
	Asistență materială de bază	AT (1)
	Ambele	CZ, EL, HR, IE, LU, LV, SK (7)
PO II	Incluziune socială	DE, DK, NL, SE (4)

Se estimează că 12,9 milioane de persoane au beneficiat de asistență FEAD în 2017, depășind media de 12,7 milioane de persoane pe an atinsă între 2014 și 2017. Dintre persoanele care au beneficiat de asistență în 2017, peste 12 milioane (95 %) au primit ajutor alimentar și aproximativ 580 000 (4,5 %) au primit asistență materială de bază⁹, în timp ce 36 600 (0,3 %) au participat la programe de incluziune socială (PO II)¹⁰.

Cele patru state membre care au implementat programe de incluziune socială au acordat ajutoare unui număr de persoane cu 25 % mai mare decât în 2016. NL și SE au înregistrat de la un an la altul creșteri semnificative de 333 % și, respectiv, 117 %, adoptând diferite strategii pentru a-i implica pe destinatarii finali în activitățile de incluziune socială propuse (acestea sunt explicate în cele ce urmează). Toate cele patru state au îndeplinit sau au depășit majoritatea obiectivelor lor anuale.

Jumătate dintre statele membre au acordat ajutoare mai multor persoane decât în 2016, cu toate că a fost înregistrată o scădere generală a numărului total al destinatarilor finali de la 16 milioane în 2016 la 12,9 milioane în 2017, în principal din cauza neacordării ajutorului în RO în 2017. În 2016, RO a sprijinit 3,3 milioane de persoane, dar a trebuit să întrerupă acordarea ajutoarelor în 2017, după cum s-a explicat mai sus. Scăderea a fost parțial compensată de 13 state membre (AT, BE, BG, CZ, DE, DK, FR, IE, LU, LV, NL, PL și SE) care au sprijinit cu aproximativ 362 000 de destinatari finali mai mult decât în 2016. În plus, CY, HU, HR și PT au lansat acordarea de asistență în 2017, adăugând încă 340 000

⁹ În cadrul programelor operaționale în care sunt furnizate ambele forme de asistență, este posibil să existe un oarecare grad de suprapunere, anumite persoane putând fi numărate de mai multe ori.

¹⁰ Cifrele prezentate au fost bazate pe estimările făcute de organizațiile partenere. Este posibil ca destinatarii finali să fi fost numărați de mai multe ori.

de persoane la totalul atins. În plus, IE, care până în 2016 a furnizat doar asistență alimentară, a oferit în 2017 asistență materială de bază pentru aproximativ 5 000 de persoane.

Copiii au reprezentat 30 % din cele 12,9 milioane de persoane care au primit ajutor alimentar, asistență materială de bază sau asistență pentru incluziune socială în 2017. Acest lucru înseamnă că 4 milioane de copii au primit sprijin. La fel ca în anii precedenți, aproximativ jumătate dintre persoanele care au beneficiat de asistență au fost femei (6 milioane). 10 % au fost migranți, persoane de origine străină sau minorități (1,1 milioane de persoane). În plus, 8 % dintre destinatarii finali au fost persoane în vârstă de cel puțin 65 de ani (1 milion), 3 % au fost persoane cu handicap (433 000) și 3 % au fost persoane fără adăpost (370 000).

Numărul estimat de persoane fără adăpost care au primit asistență FEAD a crescut cu 71 % în 2017, ajungând la peste 370 000. Aproximativ două treimi din numărul suplimentar al persoanelor fără adăpost care au primit ajutor au fost în IT, care și-a extins programul de furnizare a meselor gata preparate pentru a ajunge la mai multe persoane. În BE și CZ a crescut, de asemenea, în mod semnificativ, numărul persoanelor fără adăpost cărora li s-au acordat ajutoare, în BE asistență alimentară, iar în CZ atât asistență alimentară, cât și asistență materială de bază. BG, IE, LV, SE și SK au raportat, de asemenea, creșteri în acest grup țintă, iar HR, HU și PT au început, în 2017¹¹, să le acorde asistență pentru prima dată utilizând fonduri FEAD.

PO I – Asistență alimentară

Majoritatea statelor membre au mărit cantitatea de alimente oferite, în ciuda unei scăderi globale a volumului total de alimente distribuite în 2017, care a scăzut cu 3 % în comparație cu 2016; acest lucru s-a datorat în principal faptului că RO nu a acordat asistență alimentară în 2017. 21 de state membre au acordat sprijin alimentar în 2017. Cinci state membre (ES, FR, PL, IT și BG) au furnizat 85 % din volumul total de alimente oferite în 2017 (a se vedea figura 2). Două treimi din ajutorul alimentar a constat în produse lactate și făină, pâine, cartofi și alte produse din amidon. Cele mai mari creșteri în ceea ce privește alimentele distribuite în 2017, exprimate în tone, s-au înregistrat în IT și BG, unde programul de ajutor alimentar a fost extins. Acestea au distribuit cu 24 000 și, respectiv, cu 19 000 de tone de alimente mai mult decât în 2016. În plus, datorită includerii de produse alimentare suplimentare și a organizațiilor partenere în program, IE a majorat cantitatea de alimente distribuite de patru ori în 2017 (o cantitate suplimentară de 623 de tone). Alte state membre, inclusiv BE, CY, CZ, HR, HU, LT, LV, PL, PT și SK, au mărit, de asemenea, cantitatea de alimente oferite.

¹¹ FR nu a furnizat estimări pentru indicatorul 14f (persoane fără adăpost).

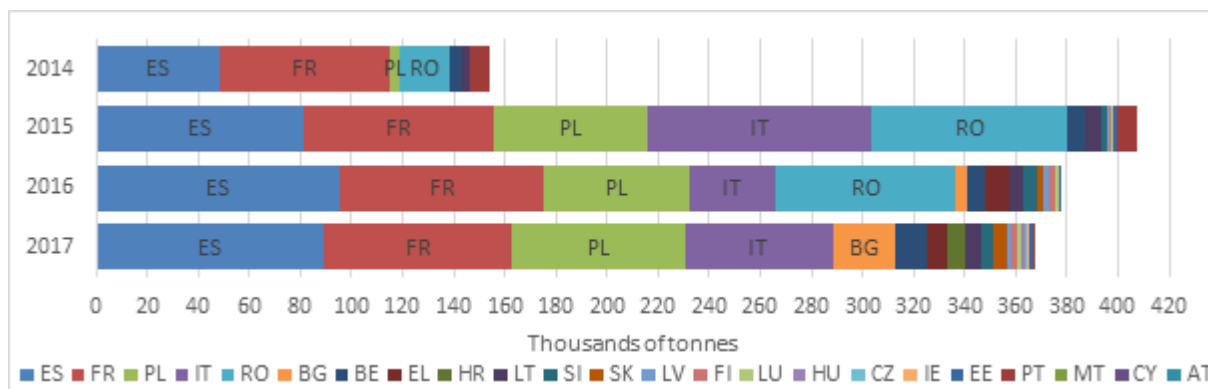

Figura 2: Ajutorul alimentar furnizat în perioada 2014-2017 (mii de tone)

Sursă: Indicatorul comun de realizare FEAD (ID 11), 2014-2017

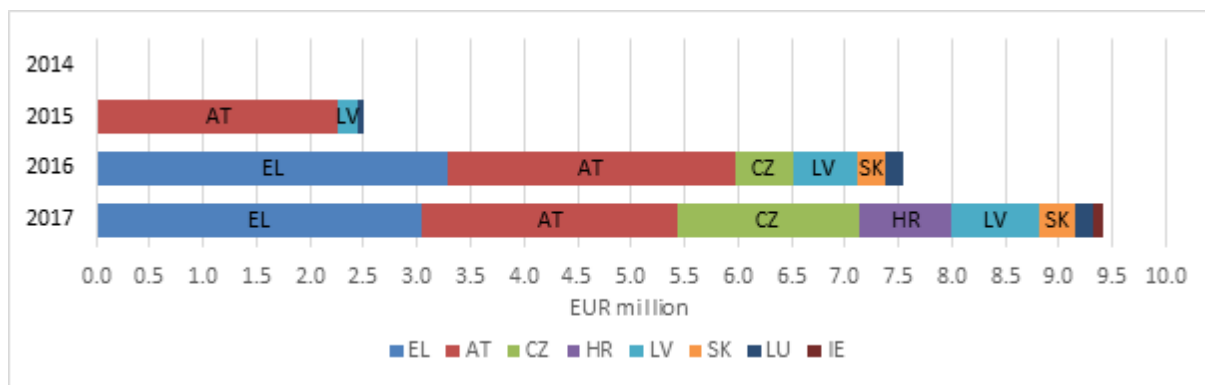
Majoritatea statelor membre care au acordat asistență alimentară au optat pentru distribuirea unui set de produse alimentare destinate consumului casnic, cel mai adesea sub forma unuiu sau a mai multor tipuri de pachete de produse alimentare standardizate. Acestea sunt BG, BE, CZ, EE, ES, HU, LT, LV, MT, PL, PT și SK. În alte state membre, organizațiile partenere au adaptat asistența la nevoile grupului țintă (FI, HR, IE și SI). Unele state membre au oferit, de asemenea, mese gata preparate pentru elevi (CY, CZ, HR și IT) sau pentru persoanele fără adăpost (FI, HU, IT, LV, PL și SK). Asistența alimentară acordată de organizațiile partenere în BG, CY, HU și ES a fost finanțată integral de FEAD. În celelalte state membre, organizațiile partenere au completat ajutorul alimentar FEAD cu produse alimentare finanțate sau donate din alte surse.

PO I – Asistență materială de bază

În 2017, statele membre au distribuit asistență materială de bază cu 25 % mai mult decât în 2016 (9,4 milioane EUR). Statele membre care au distribuit asistență materială de bază au fost: AT, CZ, EL, HR, IE, LU, LV și SK. Majoritatea bunurilor de bază au fost distribuite în trei state membre: AT, CZ și EL (a se vedea figura 3). Cu excepția AT, toate aceste state membre au acordat asistență materială de bază pe lângă ajutorul alimentar. Creșterea semnificativă a asistenței materiale de bază s-a datorat, în principal, faptului că CZ a majorat suma acordată cu 1,1 milioane EUR pentru a răspunde nevoilor celor mai defavorizate persoane din țară. În plus, HR și IE, care au acordat asistență materială de bază pentru prima dată în 2017, au acordat, în plus, bunuri în valoare totală de aproximativ 1 milion EUR. Valoarea bunurilor distribuite a crescut, de asemenea, în LV și SK. Cu toate acestea, AT și EL au distribuit cu 530 000 EUR mai puțin decât în 2016.

Statele membre au distribuit, în principal, rechizite școlare și produse de igienă familiilor cu copii. CZ, HR și SK au vizat, de asemenea, persoanele fără adăpost și le-au furnizat produse de igienă și alte bunuri. Produsele livrate familiilor cu copii au inclus articole de papetărie și articole școlare (AT, HR, IE și LV) și ghiozdane (AT, HR și LV). LV și SK au inclus, de asemenea, produse de igienă personală, iar HR a inclus îmbrăcăminte pentru copii și bunuri, echipamente sportive și îmbrăcăminte. Persoanele fără adăpost au primit în principal produse de igienă personală. În CZ, acestea au primit, de asemenea, articole de bucătărie, îmbrăcăminte și lenjerie de pat, iar în HR, saci de dormit/pături și lenjerie de pat.

Figura 3: Valoarea monetară totală a asistenței materiale de bază în perioada 2014-2017 (milioane EUR)

Sursă: Indicatorul comun de realizare FEAD (ID 15), 2014-2017. NB: În 2014 nu s-a distribuit asistență materială de bază.

Statele membre au identificat destinatarii finali eligibili fie prin intermediul autorităților de management, utilizând datele de securitate socială, fie prin intermediul organizațiilor partenere, utilizând cunoștințele și modul în care acestea înțeleg situația și nevoile socioeconomice ale grupurilor țintă. Acest lucru este în conformitate cu temeiul juridic al programului FEAD, întrucât este de competența fiecărui stat membru să decidă modul în care se identifică persoanele cele mai defavorizate, pe baza unor criterii obiective și în consultare cu părțile interesate. În unele state membre (IT, LT, LV și SI), autoritatea de management a solicitat destinatarilor finali să completeze un formular pentru a fi eligibili. Alte state membre au utilizat metode diferite. În LU, destinatarii finali au fost evaluați de la caz la caz de către un profesionist, iar în FI, organizațiile partenere au organizat în principal „evenimente de furnizare deschise” și au oferit produse alimentare oricărei persoane care a solicitat acest lucru. În general mese gata preparate pentru persoane fără adăpost au fost oferite oricărei persoane care le-a solicitat sau care s-a prezentat la punctele de distribuție (FI, HU, IT, LV, PL și SK).

PO I – Măsuri auxiliare

Statele membre au raportat că măsurile auxiliare furnizate împreună cu produsele alimentare și/sau cu asistența materială de bază au contribuit la creșterea nivelului de incluziune socială a celor mai defavorizate persoane. Ancheta structurată cu privire la destinatarii finali a arătat că, în IT, de exemplu, asistența alimentară și măsurile auxiliare au fost esențiale pentru persoanele marginalizate și pentru familiile acestora. Asistența primită nu a vizat numai nevoile lor de bază și a oferit ajutor, dar a și deschis calea spre incluziune socială. În BG, ancheta a arătat că măsurile auxiliare au îmbunătățit informațiile furnizate destinatarilor finali în ceea ce privește serviciile sociale și de sănătate. Aceștia și-au consolidat capacitatea de a gestiona bugetul familiei, iar unii dintre destinatarii finali și-au găsit locuri de muncă după înscrierea lor în program. În plus, în cadrul celei de-a 12-a reuniuni a rețelei FEAD din octombrie 2018, a avut loc un schimb important de bune practici între șapte autorități sau organizații partenere ale statelor membre, fiecare dintre acestea prezentându-și propria abordare.

Majoritatea statelor membre au oferit mai mult de trei tipuri de măsuri auxiliare, în timp ce unele dintre acestea au ales să se concentreze asupra uneia sau a două activități. Măsurile auxiliare în 2017 au inclus¹²:

¹² În BE, CY, EE, FI, FR, LT, MT și RO, măsurile auxiliare nu au fost finanțate de FEAD.

- **servicii de consiliere socială/psihosocială** (BE, BG, CY, CZ, EE, FR, HR, HU, LV, SI și SK), cum ar fi sprijinul psihologic gratuit pentru copiii din școlile publice (la solicitarea părinților/tutorilor) sau consilierea în momentele dificile ale vieții;
- **consiliere nutrițională/recomandări pentru o dietă sănătoasă** (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, HR, LU, LV, MT, PL, PT, SI și SK), inclusiv recomandări cu privire la prepararea, depozitarea și reciclarea alimentelor și organizarea de ateliere de gătit și de cursuri pentru promovarea unei alimentații sănătoase;
- **consiliere financiară/sprijin pentru gestionarea bugetului** (BE, BG, CZ, EE, HR, LV, MT, PL, SI și SK), pentru a contribui, de exemplu, la diminuarea datoriilor destinatarilor finali;
- **trimiterea** la alte instituții publice sau ONG-uri pentru a beneficia de serviciile sociale și medicale pe care acestea le furnizează (AT, BE, BG, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, IT, LU și LV);
- **activități sociale și de agrement** (EE, FI, FR, LT, LU, LV, MT și SI), cum ar fi evenimentele de alimentație socială, activitățile culturale și vacanțele organizate, taberele de vară pentru copii, festivitățile pentru carnaval/Crăciun și sporturile;
- **activități educaționale și programe de formare a competențelor** (EE, ES, FR, LV și SI), inclusiv integrarea pe piața forței de muncă, învățarea limbilor străine sau ateliere de lucru privind promovarea învățării în rândul copiilor;
- **diverse abilități gospodărești** (BE, FR, HR, LU, LV, MT, PL și SI), în special gătitul, dar și curățenia, cusutul, reciclarea etc.; și
- **alte servicii/activități** care au inclus furnizarea de consiliere cu privire la ceea ce trebuie făcut în caz de urgență/dezastru (BG), organizarea de activități în domeniul energiei din surse regenerabile (LU și MT) și furnizarea de consultanță juridică (SI).

Unele state membre au considerat că măsurile auxiliare au fost deosebit de importante pentru anumite grupuri specifice din rândul celor mai defavorizate persoane. De exemplu, pentru copiii cu vârsta de cel mult 15 ani (AT), copiii din școlile publice (CY), părinții singuri sau familiile numeroase (LT), persoanele în vârstă dezavantajate din punct de vedere social (CZ) și persoanele cele mai izolate din cauza faptului că s-au confruntat cu probleme de mobilitate sau de sănătate și/sau a nivelului lor scăzut de încredere în instituțiile formale (SK). În aceste cazuri, activitățile au urmărit conectarea acestor persoane la anumite servicii sociale sau de sănătate care le-ar putea fi de ajutor în viitor. În plus, în anumite state membre, prin furnizarea de măsuri auxiliare, organizațiile partenere au reușit să colecteze informații privind nevoile destinatarilor finali și să îmbunătățească asistența acordată acestora (MT și SK).

PO II – Incluziune socială

În 2017, sprijinul pentru incluziunea socială a fost acordat de patru state membre: DE, DK, NL și SE. După un început dificil în 2016, proiectul *Elderly in the neighbourhood* „Persoanele în vârstă din vecinătate”, din NL, a avut rezultate foarte bune în 2017. Proiectul a urmărit atenuarea excluziunii sociale în rândul persoanelor în vârstă defavorizate. După intensificarea contactelor cu grupul țintă, NL a reușit să implice un număr de persoane de trei ori mai mare decât în 2016. Cel mai important, după un an în program, aproximativ 52 % dintre persoanele în vârstă cărora li s-au acordat ajutoare erau încă implicate, 39 % au declarat că și-au îmbunătățit rețeaua socială iar 43 % că și-au consolidat competențele digitale și financiare.

DE a fost deosebit de eficace în ceea ce privește acordarea de ajutoare adulților nou-veniți (în mare parte din rândul comunității rome) și persoanelor fără adăpost, precum

și în ceea ce privește îmbunătățirea accesului acestora la măsurile de consiliere și sprijin. Peste 80 % dintre adulții nou-veniți și persoanele fără adăpost cărora li s-au acordat ajutoare au reușit să utilizeze serviciile sociale după ce au participat la activitățile de incluziune socială în 2017. De asemenea, s-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește grupul țintă al copiilor nou-veniți în vârstă de grădiniță și al părinților lor, dar vor fi necesare acțiuni suplimentare pentru atingerea obiectivului de 19 700 de copii și părinți până în 2020.

DK a îmbunătățit condițiile pentru persoanele fără adăpost, oferindu-le acces la adăposturi și la asistenți sociali. Până în 2017, acest stat membru a acordat sprijin unui număr de 958 de persoane, reprezentând 68 % din obiectivul stabilit pentru perioada de programare 2014-2020 (1 400). Numărul de persoane fără adăpost care au utilizat serviciile sociale oferite prin program a depășit cu 15 % numărul estimat.

SE a dublat numărul cetățenilor mobili din UE/SEE aflați în tranzit care au beneficiat de sprijin în 2017 (de la 505 în 2016 la 1 097). SE s-a concentrat asupra activităților de promovare a integrării în comunitate, cum ar fi furnizarea de informații privind amplasarea adăposturilor, precum și drepturile și obligațiile legale ale migranților și oferirea de servicii de traducere și de consiliere în domeniul sănătății. În ceea ce-i privește pe aceștia din urmă, 64 % dintre cei sprijiniți au declarat că au fost mai în măsură să se ocupe de sănătatea și de igiena lor datorită asistenței de care au beneficiat.

Obstacole în calea implementării

Monitorizarea atentă a programului și cooperarea strânsă dintre autorități și organizațiile partenere au contribuit la depășirea multor obstacole care au apărut. Evaluările și anchetele efectuate în cursul anului 2017 au contribuit, de asemenea, la identificarea problemelor și au oferit statelor membre informații utile pentru a le aborda.

Obstacolele cu care s-au confruntat unele state membre au fost, în principal:

- (i) dificultățile în furnizarea și/sau colectarea de informații de la destinatarii finali din cauza constrângerilor legale, a diferențelor culturale și a riscului de stigmatizare (DE, DK, IT, NL, SE și SK);
- (ii) procedurile complicate de achiziții publice și/sau sisteme de control care au cauzat întârzieri în distribuție și/sau procese oneroase (ES, FR, IT, LU și PT);
- (iii) capacitatea insuficientă a organizațiilor partenere, care le-a împiedicat să distribuie asistență mai frecvent/pe scară mai largă sau să participe la program (EE, ES și PT);
- (iv) calitatea slabă sau lipsa anumitor bunuri (EE, ES și FR);
- (v) problemele în planificarea și logistica distribuirii ajutoarelor, care, în unele cazuri, au dus la distribuirea cu întârziere sau la nedistribuirea bunurilor (LV, MT, PL și SK);
- (vi) plângerile formulate de destinatarii finali cu privire la greutatea pachetelor de produse alimentare, la diversitatea limitată, la lipsa anumitor bunuri și la absența informațiilor legate de ora/locul stabilite pentru distribuire (BE, ES, FI și MT); și
- (vii) problemele legate de colectarea datelor de monitorizare de către autoritățile de management sau de către organizațiile partenere; acest lucru a determinat statele membre să actualizeze valorile anumitor indicatori pe care le-au raportat în 2015 și 2016 (HU, HR, ES, DE, DK și SE).

Două state membre s-au confruntat cu alte obstacole care au avut impact asupra volumului total de alimente distribuite și asupra numărului total de destinatari finali care au primit ajutor în 2017. În RO, distribuția de alimente a fost întreruptă în 2017 din cauza modificărilor

instituționale și a reelaborării ulterioare a programului operațional. PT a reluat distribuția de alimente în 2017, dar doar începând din noiembrie, și a reușit să acopere doar partea continentală a țării, nu și regiunile autonome.

Câteva țări au raportat o scădere a numărului de destinatari finali ca urmare a scăderii nivelului sărăciei; aceasta este o veste bună, dar este totuși discutabilă - în unele cazuri, țara a schimbat parametrii utilizați pentru a defini sărăcia și/sau eligibilitatea FEAD (EE, LV, SI și SK).

Principii orizontale

Statele membre au considerat că Fondul Social European (FSE) și FEAD s-au consolidat și/sau completat reciproc. BG a raportat că atât programele FEAD, cât și programele FSE au contribuit la realizarea obiectivelor strategiei Europa 2020 de reducere a sărăciei și a excluziunii sociale în UE. În CZ, multe organizații partenere FEAD au lucrat, de asemenea, la proiecte finanțate prin FSE și au considerat că activitățile lor s-au completat reciproc. În plus, în multe cazuri, complementaritatea cu inițiativele finanțate din FSE a rezultat ca urmare a măsurilor auxiliare (de exemplu, destinatarii finali au fost invitați să participe la activitățile FSE). AT, CY, CZ, EE, HR, HU, IT, LU, MT și SI au stabilit grupuri de coordonare/grupuri de lucru pentru a asigura complementaritatea programului cu FSE. DK, DE, FI, FR și LV au avut în vedere alte forme de coordonare. Aceste mecanisme au furnizat o bază solidă pentru coordonare și au evitat o eventuală finanțare dublă. De exemplu, în DE, un proiect FEAD a fost întrerupt în 2017, deoarece un nou proiect FSE a vizat același grup de persoane.

Unele state membre au adoptat abordări globale în ceea ce privește egalitatea de gen și nediscriminarea și au aplicat acest principiu orizontal în diferite stadii ale ciclului proiectului¹³. De exemplu, toate statele membre s-au asigurat că asistența s-a bazat exclusiv pe nevoi și că nu a existat nicio discriminare bazată pe gen, origine etnică etc. În plus, unele state membre au elaborat orientări privind egalitatea de gen și nediscriminarea sau ateliere de lucru pentru organizațiile partenere (DE și LV), utilizând, pentru selectarea organizațiilor partenere sau a angajaților, o abordare care ține seama de egalitatea de gen (DK, HR și SK) și/sau luând în considerare nevoile specifice ale unor grupuri țintă precum părinții singuri sau persoanele cu handicap (CZ, ES, HU, MT, PL, SE și SK).

În SK, egalitatea de gen a făcut parte integrantă din toate etapele proiectului. Măsurile adoptate au vizat: (i) selecția angajaților (fără discriminare bazată pe gen, vârstă, etnie, religie sau handicap fizic); (ii) obligațiile organizației partenere (acestea trebuiau să respecte egalitatea de gen pe întreaga perioadă de implementare); și (iii) selectarea ajutorului alimentar și a asistenței materiale de bază, ținând seama de nevoile specifice ale destinatarilor finali, în baza situației acestora în ceea ce privește aspecte legate de gen,

Pentru a reduce risipa de alimente, unele state membre (în principal BG, EE, ES, IT, LT, LV, MT, PL și SI) au distribuit produse alimentare cu termen lung de valabilitate și au redistribuit produsele alimentare în exces către alte organizații (caritabile) sau către noi destinatari finali¹⁴. Alte state membre s-au concentrat pe reducerea la minimum a furnizării produselor nedorite, asigurându-se că selecția produselor alimentare satisface nevoile și gusturile grupurilor țintă (CY, IE, PT și SK). În plus, în LU și HR, 34 % și, respectiv, 4 % din produsele alimentare distribuite au fost donate. Ponderea alimentelor

¹³ Articolul 5 alineatul (11) din Regulamentul (UE) nr. 223/2014.

¹⁴ Articolul 5 alineatul (13) din Regulamentul (UE) nr. 223/2014.

donate utilizate în program este încă scăzută, dar se pot aștepta îmbunătățiri ca urmare a simplificărilor suplimentare care au intrat în vigoare în august 2018.

Unele state membre au luat în considerare aspectele mai ample privind clima și mediul. Acestea au optat pentru materiale durabile (AT, CZ, LU și PL), au urmărit să reducă la minimum transportul și emisiile de carbon (FI, HU, LU și LV), au stabilit cerințe de mediu pentru furnizori (FR și HR) și/sau au organizat pentru destinatarii finali ateliere educative pe teme legate de problemele de mediu (BE, LV și PL).

În majoritatea statelor membre, tipurile de produse alimentare livrate destinatarilor finali au fost selectate în consultare cu experții nutriționiști și/sau cu organizațiile partenere¹⁵. Nevoile și obiceiurile alimentare ale destinatarilor finali au fost, de asemenea, luate în considerare în luarea deciziilor. Pentru a ajuta destinatarii finali să mențină o dietă echilibrată, multe state membre au oferit produse alimentare cu conținut scăzut de carbohidrați, sare, zahăr și grăsimi, și bogate în proteine, fibre, vitamine și minerale (BG, CZ, ES, HR, LT, PT, SI și SK). În plus, în LT, alimentele selectate pentru a fi distribuite trebuie să respecte reglementările naționale privind valoarea nutrițională și adecvarea pentru distribuție. De asemenea, numeroase state membre au oferit, prin intermediul măsurilor auxiliare, lecții/ateliere de gătit pentru destinatarii finali (BE, FR, HR, LU, LV, MT, PL și SI) și/sau consiliere privind o dietă sănătoasă și echilibrată (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, HR, LU, LV, MT, PL, SI și SK).

ES a efectuat o evaluare aprofundată a alimentelor furnizate, pentru a se asigura că produsele distribuite au ajutat destinatarii finali să adopte o dietă sănătoasă și echilibrată. Alimentele trebuiau să respecte mai multe cerințe, cum ar fi: (i) să satisfacă nevoile nutriționale ale destinatarilor finali; (ii) să contribuie la o dietă variată; (iii) să satisfacă cerințele energetice ale organismului și să mențină un echilibru sănătos; (iv) să reducă deficiențele nutriționale ale populației deservite; și (v) să acopere nevoile populațiilor specifice (copii) care sunt cele mai vulnerabile. În plus, pentru produsele alimentare oferite, trebuiau respectate cerințele fizice, chimice, microbiologice, precum și cele legate de contaminanți și de etichetare. De asemenea, alimentele au fost selectate în consultare cu experți în nutriție.

Anchete structurate privind destinatarii finali

Anchetele structurate privind destinatarii finali realizate în 2017 de către statele membre care au implementat PO I au arătat că asistența oferită de FEAD a avut o importanță deosebită pentru gospodăriile destinatarilor finali. Destinatarii finali consideră, în general, că asistența primită a avut efecte pozitive asupra lor sau asupra altor membri ai gospodăriei. În această situație s-au aflat, de exemplu, 75 % dintre destinatarii finali din BE, 93 % dintre cei din EE, 93 % dintre cei din FI, 87 % dintre cei din IE, 76 % dintre cei din HR și 73 % dintre cei din SK. În plus, cei mai mulți au declarat că, în urmă cu un an, ei sau alți membri ai gospodăriei lor nu ar fi putut să cumpere bunurile distribuite de FEAD. Acest lucru a fost adevărat, de exemplu, pentru 64 % dintre destinatarii finali din EE, pentru 60 % dintre cei din FI, pentru 52 % dintre cei din LU și pentru 80 % dintre cei din SK.

Anchetele au arătat că, în majoritatea statelor membre, măsurile auxiliare au fost considerate utile sau foarte utile; a existat, de asemenea, o corelație pozitivă între furnizarea măsurilor auxiliare și satisfacția generală în ceea ce privește FEAD. Anchetele au arătat, de asemenea,

¹⁵ Articolul 5 alineatul (13) din Regulamentul (UE) nr. 223/2014.

că majoritatea destinatarilor finali ai programului erau cetățeni ai statelor membre care au distribuit asistența (90 % în FI, 67 % în FR, 70 % în IT, 87 % în SI), cu excepția LU, unde majoritatea erau resortisanți străini. Câteva state membre au raportat, de asemenea, că majoritatea persoanelor asistate în 2017 fuseseră asistate de FEAD și în anii precedenți (85 % au declarat acest lucru în EE, 96 % în ES, 76 % în FI și 81 % în FR).

Anchetele au contribuit, de asemenea, la evidențierea unor domenii în care furnizarea asistenței trebuie să fie îmbunătățită, de exemplu, în ceea ce privește cantitatea și varietatea produselor alimentare furnizate și modul în care acestea au fost distribuite destinatarilor finali. În ES, destinatarii finali au solicitat o varietate mai mare a produselor alimentare, în concordanță cu diversitatea lor culturală. În EE, unii dintre destinatarii finali au raportat că s-au confruntat cu dificultăți în obținerea ajutorului alimentar, din cauza greutății pachetelor de produse alimentare sau a distanței față de centrele de distribuție. În IT, organizațiile partenere au subliniat că sarcina administrativă a crescut ca urmare a colaborării cu voluntarii pentru acordarea de asistență.

Evaluări

Statele membre care au implementat PO II au efectuat evaluări sau studii de cercetare cu privire la program pentru a evalua sistemul de asistență și pentru a obține informații cu privire la situația diferitelor grupuri țintă. DE a examinat situația inițială a grupurilor țintă și modul în care sprijinul oferit de FEAD a afectat-o. Rezultatele au fost utilizate pentru a proiecta a doua rundă de finanțare FEAD.

Unele state membre care au implementat PO I au realizat, în completarea anchetei structurate privind destinatarii finali, și alte evaluări sau studii de cercetare. FR a realizat un studiu comparativ al programului în șase state membre, de unde a reieșit că FR și CZ au fost statele care au furnizat destinatarilor finali cea mai mare varietate de produse alimentare. LT a efectuat o evaluare completă a programului, care a contribuit la identificarea unor domenii ce necesită îmbunătățiri, inclusiv necesitatea de a consolida complementaritatea programului cu politicile naționale în domeniul muncii, al sănătății și în domeniul social, precum și de a încuraja schimbul de bune practici între organizațiile partenere.

4. CONCLUZII

În 2017, programul FEAD s-a aflat pe calea cea bună în ceea ce privește punerea în aplicare pe teren. Majoritatea statelor membre au avut un program bine stabilit care a funcționat în mod corespunzător și care a fost revizuit și îmbunătățit constant de către autoritățile de management. Furnizarea de asistență materială de bază, care inițial a înregistrat întârzieri, s-a dovedit recent a fi o a doua componentă importantă a sprijinului PO I. Câteva grupuri țintă specifice, și în special persoanele fără adăpost, au beneficiat de asistență într-un număr mai mare decât cel anterior. Cu toate acestea, există unele state membre care, până în 2017, erau încă într-o fază de început a implementării și/sau au avut eșecuri în ceea ce privește furnizarea sprijinului, ceea ce a condus la o scădere globală a cifrelor legate de furnizarea de ajutoare alimentare.

După 4 ani de implementare a programului, multe dintre persoanele cele mai defavorizate din UE primesc asistență în mod efectiv. În ciuda bugetului său limitat, FEAD completează eforturile naționale de soluționare a precarității materiale și de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale. Scăderea generală a riscului de sărăcie în UE arată că se înregistrează progrese semnificative în ceea ce privește atingerea obiectivelor strategiei

Europa 2020. În unele state membre, acest lucru a influențat modul în care este definită eligibilitatea destinatarilor finali. În general, sprijinul FEAD a ajuns la 12,9 milioane de persoane în 2017, potrivit datelor și estimărilor furnizate de organizațiile partenere.

În multe cazuri, FEAD a reușit să ajungă la grupuri specifice din rândul persoanelor celor mai defavorizate, grupuri care altfel nu ar fi primit asistență. De exemplu, acesta este cazul persoanelor care nu beneficiază de asistență guvernamentală, deoarece se situează chiar deasupra pragului sărăciei sau sunt persoane la care se ajunge mai greu, fiind persoane fără adăpost, persoane cu handicap, persoane care locuiesc în zone îndepărtate sau care nu vorbesc limba locală. Rolul organizațiilor partenere a fost esențial în acest sens, deoarece acestea au cunoștințele și experiența necesare pentru a ajunge la grupurile respective și pentru a le oferi asistența relevantă. Evaluarea la jumătatea perioadei a subliniat faptul că FEAD a ajutat respectivele organizații să devină mai profesioniste.

Măsurile auxiliare, componenta inovatoare a FEAD comparativ cu fondul precedent, au devenit mai vizibile și mai precise. Acestea permit completarea ajutorului alimentar și a asistenței materiale de bază cu îndrumare și consultanță specifice, precum și cu activități axate pe incluziunea socială, care au ca rezultat o abordare mai accentuată a incluziunii. Acest lucru este valabil indiferent dacă activitățile sunt finanțate prin FEAD sau nu. Anchetele structurate au confirmat, de asemenea, rolul pozitiv al măsurilor auxiliare.

Flexibilitatea FEAD, care permite statelor membre (și organizațiilor partenere) să ia decizii în ceea ce privește modul și momentul în care pot ajunge la grupurile țintă, a fost esențială pentru stabilirea unor relații de încredere reciprocă cu destinatarii finali. În diferite state membre, dar în special în cele care au implementat activități de incluziune socială, a fost nevoie de timp pentru ca organizațiile partenere să ajungă la grupurile țintă și să relaționeze pozitiv cu acestea. Au fost necesare diferite strategii, iar organizațiile partenere au trebuit să se adapteze unor situații diferite. Schimbul continuu de bune practici în cadrul rețelei FEAD și al grupului de experți FEAD, precum și consultările organizațiilor partenere la nivelul UE au contribuit la îmbunătățirea în continuare a capacității acestora de a ajunge la grupurile țintă. Anchetele structurate privind destinatarii finali au fost, de asemenea, fundamentale pentru a permite statelor membre să identifice punctele slabe și punctele forte ale programului, precum și să se familiarizeze într-o mai mare măsură cu grupurile țintă.

Mai multe state membre au efectuat ajustări semnificative ale programului, urmărind eficientizarea acestuia și asigurarea unui impact mai mare asupra grupurilor țintă, însă există în continuare aspecte care trebuie îmbunătățite. Statele membre au adoptat programări pe termen lung, au reorganizat organizațiile partenere și/sau procesul de distribuție și au primit periodic feedback de la destinatarii finali. Unele au efectuat, de asemenea, audituri și evaluări ale programului. În plus, diferite state membre au majorat finanțarea proiectelor în curs de desfășurare care au funcționat bine (în loc să lanseze noi proiecte), au extins numărul sau tipul grupurilor țintă acoperite, au îmbunătățit sau au extins tipurile de produse furnizate destinatarilor finali și au găsit noi modalități de a stabili relații cu destinatarii finali și de a consolida încrederea acestora. Punctele slabe care există în continuare în ceea ce privește exhaustivitatea rapoartelor anuale, preocupările legate de livrare și problemele legate de implementarea financiară trebuie abordate de statele membre, inclusiv prin intermediul unor reuniuni anuale specifice.